Länsstyrelsen
Gävleborg

NATURA 2000

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0630084 Kyrkön

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom nätverket av områden säkerställs naturvärden inför framtiden. Varje land är skyldigt att bevara värdena i sina utpekade områden. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska finnas en bevarandeplan (eller skötselplan) med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den är ett så kallat "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument, för formell reglering av t ex skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arter i ett enskilt område finns i kartverktyget Skyddad natur. Gå in på Naturvårdsverkets hemsida och sök på ”kartverktyget skyddad natur”. När du kommit in i kartverktyget så söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor), Naturtyper (linje) och Naturtyper (punkter).

Det går också att ladda ner naturtypskartan som shapefiler på följande adress: http://gis-services.metria.se/nvfeed/atom/nnk.xml

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0630084 Kyrkön

Kommun: Ljusdal

Områdets totala areal: 6 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-11-18

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2006-12-15

Markägarförhållanden:
Svenska kyrkan, privat.

Regeringsbeslut, historik:
SPA: Nej, pSCI: 1995-12-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9060 - Åsbarrskog

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:
Det övergripande bevarandesyftet med området Kyrkön är att bevara en naturskogsartad åsbarrskog med inslag av lövblandskog.

Motivering:
Området hyser höga naturvärden i form av naturskog med lång skoglig kontinuitet.

Prioriterade åtgärder:
Fortsatt skötsel av området i enlighet med skötselplan för naturreservatet (naturvårdsröjningar, fri utveckling).

Beskrivning av området

Natura 2000-området Kyrkön ligger på en välmarkerad grusås, med samma namn, som löper ut i Ljusnan vid Järvsö. Området som ligger på den östra och södra delen av grusåsen ger ett ursprungligt och nästan urskogsartat intryck trots att Kyrkön sedan länge präglats av mänsklig aktivitet. Öster om ön löper Ljusnans huvudfåra. På denna sida reser sig ön 20 m över älven i en brant sluttning som starkt har påverkats av det strömmande vattnet. På västra sidan avgränsar Lill-älven, en lugnflytande bifåra, ön från fastlandet. På denna sida är stranden betydligt lägre och flackare.

Natura 2000-området utgörs till största delen av åsbarrskog med mer eller mindre inslag av lövträd som t.ex. björk, asp och rönn. Förekomsten av gamla tallar på 450 år eller äldre är hög och det förekommer även enstaka grova granar på upp till 200 år. I fältskiktet växer bl.a. lingon, blåbär, harsyra, tjärblomster, prästkrage, ängs- och liten blåklocka. Tillgången på död ved, och döende träd, är god i hela området. Svamparter som rosenticka och violticka har hittats på granved och på gamla tallar finns tallticka. Rosenticka uppträder på kullfallna grova granstockar.

I den sydvästra delen av Kyrkön ligger ett flackare område som till stor del har varit uppodlat. Här växer idag en 70 till 80-årig blandskog av tall, gran, björk, rönn och asp som håller på att övergå till barrskog. Fältskiktet består bl.a. av ängskovall, ekorrbär och liljekonvalj.

Genom områdets rikedom på olika biotoper och goda tillgång på döda och döende träd är förutsättningarna bra för ett rikt insekts- och fågelliv. Större hackspett är vanlig i reservatet och de många bohålen i gamla aspar tyder på att ytterligare hackspettsarter häckar i området. En stor del av den döda veden bär spår av insektsgnag. Gnag av långhorningen vågbandad barkbock har påträffats i flera nydöda granar i området. Denna art förekommer ofta i grovbarkiga stamdelar på långsamt växande granar i bestånd där det finns gott om hänglavar. Längs den östra strandkanten förekommer gamla aspar med övervallade bävergnag.

Längst ut på Kyrköns sydspets ligger en gammal ängsmark som är relativ öppen än idag. Här växer gles skog av äldre tallar, granar och björkar. Uppslag av löv- och barrplantor är relativt rikligt. I fältskiktet finns inslag av mer utpräglade ängsväxter som stagg och ormrot. Men dessa arter är på god väg att konkurreras ut av arter som lummer, lingon och blåbär. Längs strandkanten växer många gamla tallar och minst en tall är över 450 år.

Längs den branta östsluttningen i områdets nordligaste del har det skett en olaglig avverkning någon gång mellan åren 1998-2000. Innan avverkning fanns i området en ca 90-årig lövdominerad blandskog av asp, björk och enstaka barrträd. Fältskiktet var rikt med bl.a. svart trolldruva, skogsnäva och liljekonvalj. Trädgårdsväxter som t.ex. vinbär, druvfläder, syrén, sibirisk ärtbuske, spiréa och berberis har spridit sig till området från den närliggande prästgården. Inslag av trädgårdsväxter hittas även längre söderut i reservatet.

Kyrkön är av riksintresse för kulturmiljövård. Strax utanför Natura 2000-området ligger Järvsö kyrka som åtminstone sedan 1500-talet har haft en tillhörande prästgård. I närheten av prästgården finns det flera fornlämningar (broruiner, rester av stenkistor, en runsten och ett gammalt färjeläger). I områdets södra del, knappt hundra meter från kyrköns sydspets, finns en gammal varggrop.

Vad kan påverka negativt

Vid beskrivandet av sådant som kan skada de utpekade naturvärdena i ett område kan

endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom skydd eller skötselåtgärder.

Att en åtgärd är angiven som hot gör att man ska vara extra uppmärksam. Åtgärden kan vara tillståndspliktig. Hur och var i området åtgärden utförs och vilken hänsyn som tas kan vara avgörande för om åtgärden påverkar området på ett betydande sätt eller inte, d.v.s. är tillståndspliktig eller inte.

Området är avsatt som naturreservat och är därigenom skyddat mot de flesta åtgärder, såsom skogsbruk etc., som har bedömts kunna skada dess naturvärden.

För respektive naturtyp listas exempel på åtgärder som skulle kunna innebära en negativ påverkan.

Bevarandeåtgärder

Området är skyddat som naturreservat, vilket är den viktigaste bevarandeåtgärden. Bevarandemålen för naturreservatet överensstämmer med bevarandemålen för Natura 2000-området. För att bevara och utveckla naturvärdena kommer området att skötas genom att:

- Bortröjningar av gran m.fl. trädslag om de växer in och hotar att förändra karaktären vid det talldominerade beståndet uppe på åsen.
- Återkommande röjningar av uppkommande sly vid delar av området som ska ha en öppen-halvöppen struktur.
- Undervegetation längs stränderna utglesas fläckvis vart annat år.
- Trädgårdsväxter röjs bort regelbundet.
- I övrigt fri utveckling.

Skötselåtgärderna beskrivs närmare i skötselplanen för naturreservatet. I övrigt gäller föreskrifterna i reservatsbeslutet.

Bevarandetillstånd

Området som helhet bedöms ha goda förutsättningar för att uppnå gynnsamt bevarandetillstånd.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9060 - Åsbarrskog

Areal: 5,15 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Definition av naturtypen:
Naturtypen förekommer på rullstensåsar, på deras sluttningar eller vid åsarnas fot och är torr-blöt och näringsfattig-näringsrik. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och inhemska barrträd utgör minst 50% av grundytan. Ofta utgör tall minst 50% av grundytan uppe på åsen, men i nedre delen, med relativt ytligt grundvatten, utgör ofta gran minst 50% av grundytan. I sällsynta fall kan även gran förekomma uppe på åsen. Lövinslag förekommer, främst i de nedre delarna.

Kvalitetskriterier: Skogen ska likna, eller i en relativt nära framtid kunna likna en naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå.

Fältskiktet varierar från torr lavtyp till fuktig örtrik typ. Mikroklimatet på åssluttningarna med torra eller blöta förhållanden, kombinerat med ljus eller skugga, spelar stor roll för artsammansättningen.

Floran och faunan är normalt rik på arter av flera organismgrupper som har en preferens för soliga och sandiga miljöer. Sandödla kan förekomma i naturtypen och i partier med åsgranskog kan bombmurkla växa.

Områden med höga naturvärden knutna till naturtypen och solexponerade tallstammar och sandmark kan klassas som Åsbarrskog även om ett naturskogstillstånd saknas.

Karakteristiska arter: kattfot, mjölon, fjällvedel, backskafting, piprör, vispstarr, backstarr, fårsvingel, smultron, slåtterfibbla, en, vippärt, bergslok, tall, getrams, mosippa, stenbär, backglim, backtimjan, lingon, husmossa och väggmossa.

Mer information om Natura 2000 och Natura 2000-naturtyper- och arter finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Bevarandemål

Utbredningen av åsbarrskog är minst 5,15 ha. Gamla träd och död ved finns i området. Inslaget av tall i skogen är fortsatt högt. Populationerna hos de för naturtypen typiska arterna minskar inte påtagligt.

Negativ påverkan

- Exploatering av området i fråga.

- Avverkning, röjning, gallring utgör hot genom att lämpliga strukturer förstörs eller borttages. Undantag kan finnas där åtgärden syftar till att utveckla något annat naturvärde.

- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket, exempelvis gödsling, markberedning,

plantering och användandet av främmande trädslag.

- Markskador, grävning, grustäkt, dikning. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador, medan tramp sällan är negativt.

- Uttag av grundvatten så att grundvattennivån sänks.

- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet.

- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har t.ex. vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar. Försurning kan utgöra ett problem för flera arter.

- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är vind och utbrott av skadeorganismer.

- Igenväxning av gran i tallbestånd kan på kort sikt försämra förutsättningarna för örtfloran och insektsfaunan, på lång sikt kan tallen missgynnas. Denna utveckling kan vara en följd av bristen på dynamik, men också av att bete upphört.

- Vissa organismer har förmågan att påverka landskapets sammansättning, till exempel älg och annat hjortvilt som kan förhindra föryngring av vissa trädslag. Andra hot är arter som ännu inte observerats i landet, men som har potential att skada den naturliga floran och faunan.

Bevarandeåtgärder

Fortsatt skötsel i enlighet med skötselplan för naturreservatet.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt. Åsbarrskogen på Kyrkön har höga skogliga naturvärden på grund av en lång skoglig kontinuitet och en naturlig dynamik av t.ex. insektsangrepp och stormfällningar. Den goda tillgången på död ved innebär goda förutsättningar för att flera av de för naturtypen karakteristiska- och typiska arterna ska finnas kvar eller öka i antal.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Gävleborg. (2006). Bevarandeplan för Kyrkön. Dnr 511-8911-06, 00-001-064

Länsstyrelsen i Gävleborg. (2008). Beslut om Kyrköns naturreservat. Beslut 2008-04-08. Dnr 511-4226-06, 61-203

Naturvårdsverket. (2016). Natura 2000 i Sverige. http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000-i-Sverige/ [2016-11-15]

Bilagor

Karta

Kyrkön

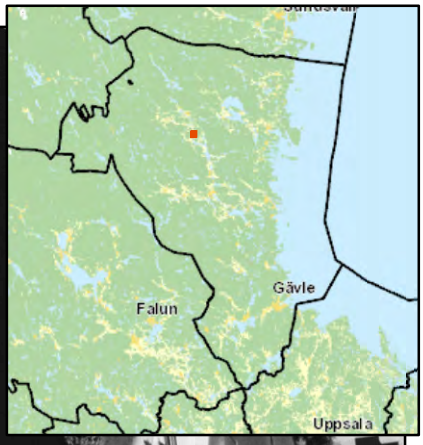

N

1:4 000

© Lantmäteriet Geodatasamverkan, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen Gävleborg

Kyrkön

Legend

9060 - Åsbarrskog

Natura 2000-område